

במגיני הראשון כאשר אדבר בשמחת בית השואבה¹¹², עם כל זה נוכל לומר שהאבנים האלה יהיו היפים שבמיני המארמיר¹¹³, כמו שהיה ביניהם הפורפיריט¹¹⁴ שחוצבים ומוציאים אותם מן ההרים שבארץ מצרים. ובפרט האבן שהוא ממינו הנקרא ליבקופליט¹¹⁴, שהוא אדום עם נקודות לבנות מפוזרות על שטח החיצון שלו.

ואבנים האלה בבית ראשון היו אחד עשרה במספר, כמו שהיה מספר המנורות. וכולן היו חצובות ומתוקנות כמעט בריבוע, היינו של תשעה טפחים באורך כרוחבה של מנורה, על רוחב וקומה של שמונה טפחים וחצי בשווה. כי המעלות היו שלושה, ואורכן היה כאשר דמיני שבעה טפחים, ורומן שני טפחים וחצי, והשלח שלהן גם כן שני טפחים וחצי. עד כי מהמזרח ומהמערב ומהדרום היה עולה על המעלות דופן סביב טפח קומתו, לנוי ולתיקון המעלות שלושתן¹¹⁵. ולא היתה בשום צד האבן הזאת מכסה כפתור המנורה היוצאים ממנו השני קנים הראשונים, כי הכפתור ההוא היה כאמור בתשעה טפחים לאורך המנורה, והאבנים האלו לא היו בקומה אלא שמונה טפחים וחצי. והיו גם כן משוכים קמעא מהמנורה, כדי שיוכל הכהן לתקן ולהדליק את נרות המנורה עליהן בנקלה. וגם גובהן של שלוש המעלות כאמור היה מספיק לכל כהן, גם כי יהיה בקומתו למטה מאדם בינוני.

וכמו שבבית ראשון ושני היו המעלות האלה חקוקות תוך אבן מחצב אחד כאשר אמרנו, כן יהיו בנוב ובשילה המעלות ההן של אבן דומה לאחד ממיני האבנים האמורים, מפני שלא היו מטלטלים המשכן ממקום למקום כמו שהיו עושים במדבר. אמנם בימי משה לבי אומר לי שהיו המעלות האלו של עצי שיטים, כדי שיהיו נכונים לבני מררי לשאת אותם עם קרשי המשכן ועם שאר הכלים הדומים¹¹⁶. ולכן לא בא בתורה זכירת המעלות האלה או הדבר שנעשו ממנו, מפני שהיו המעלות ההן קטנות הערך, עד כי לא נצטרך משה להחזיר חשבון מהם אחרי עשיית המשכן כמו שעשה בנחושת בכסף ובזהב בתכלת ובארגמן ובשאר הדברים גדולי הערך, כנראה בפרשת פקודי.

תניא, מנורה ונרותיה באות מן הכיכר, ואין מלקחיה ומחתותיה באות מן הכיכר. רב נחמן¹⁰² אמר, מנורה באה מן הכיכר, ואין נרותיה מלקחיה ומחתותיה באות מן הכיכר. במאי קא מפלגי? בהאי קרא, דתניא ככר זהב טהור יעשה אתה¹⁰³, למדנו מהאי קרא למנורה שבאה מן הכיכר. מנין לרבות נרותיה, תלמוד לומר את כל הכלים האלה. יכול שאני מרבה את מלקחיה ומחתותיה, ת"ל אותה, דברי ר' נחמיה. קשיא דר' נחמיה אדר' נחמיה, תרי תנאי אליבא דר' נחמיה. ר' יהושע בן קרחה אומר, מנורה באה מן הכיכר ואין נרותיה מלקחיה ומחתותיה באות מן הכיכר. אלא מה אני מקיים את כל הכלים, שיהיו כולם של זהב. זהב בהדיא כתיב בהן¹⁰⁴ ועשית [את] נרותיה שבעה, וכתיב¹⁰⁵ ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור? לא נצרכה אלא לפי נרות, סלקא דעתך אמינא הואיל ופי נרות אשחורי אשחורי התורה חסה על ממונן של ישראל וליעבד כל דהו, קמ"ל¹⁰⁶.

אבן בת שלוש מעלות לפני המנורה

וקודם שאשים קנצי למלין במנורה, דעו כי לפני שלושה רגלי המנורה שכתב הרמב"ם ז"ל פרק שלישי מהלכות בית הבחירה¹⁰⁷ (שנקראו בשם בסיס המנורה, כמו שנהגו לקרות אותו רבותינו ז"ל במסכת כלים פרק כלי מתכות¹⁰⁸ משנה שביעית) היו שלוש מעלות שעליהן כהן עומד ומטיב את הנרות, ומניח עליהן כלי שמנה ומלקחיה ומחתותיה בשעת הטבה.

והנה מן הראוי היה שהמעלות האלה יהיו או של זהב מקשה כמו שהיתה המנורה וכליה, או של עץ מצופה זהב כמו שהיה מזבח הקטורת והשולחן ותשמישיו, ובפרט כי לשלמה היה זהב עד בלי די, שהיו מביאים לו לשלוש שנים אניות תרשיש, וכל החפצים לשמוע חכמתו מדי יום ביומו¹⁰⁹. אמנם להיות כי רבותינו ז"ל אמרו בפרק אמר להם הממונה¹¹⁰ משנה תשיעית דתמיד, ואבן היתה לפני המנורה ובה שלוש מעלות שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות, והניח את הכזו על מעלה שניה ויצא, נכון הוא שנאמר שהאבן הזאת תהיה מחצבית, דהיינו מאבני שישא ומרמירא. וגם כי המארמיר¹¹¹ הם ממינים שונים כאשר אכתוב

המנורה. יתכן שרבו המחבר מציע ריבוע על פי סגנון תקופתו, ולכן לדעתו של המדרגות הוא שני טפחים וחצי, כלומר 20-25 ס"מ. ברור שרוחב כזה, הקטן יותר מאורך כף רגל ממוצעת של אדם, אינו נוח לעבודה. ועי' בתרשים בנספח שבסוף הספר עמ' תרגו. 116 ע"פ במדבר ד לא-לב.

102 צ"ל ר' נחמיה. 103 שמות כה, לט. 104 שמות כה, לו. 105 שם שם לח. 106 ילק"ש רמז שסט. 107 ה"ב. 108 פי"א מ"ז ורע"ב. 109 ע"פ מל"א י, כב-כה. 110 פ"ג. 111 Marmaro, שיש. 112 עמ' תסז. 113 Porfireo, בהט. 114 Leucoplitte. 115 אין מקורות לצורת האבן ומעלותיה לפני